

Nr 718

Av herr **Hagberg m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 90, angående ändring av vissa postavgifter m. m.

De i proposition nr 90 framlagda förslagen medför en ekonomisk merbelastning för de mindre tidningarna. De stora tidningarna gynnas däremot.

Åtgärden är därför ägnad att ytterligare främja tidningsöden bland de mindre tidningarna (69 har dött under den gångna 12-årsperioden). Förslagets ekonomiska efterverkningar på de mindre tidningarna står sålunda i direkt motsatsförhållande till regeringsformens § 86, i vilken "det tillförsäkras varje svensk man rättighet att utan några av den offentliga makten i förväg lagda hinder utgiva skrifter". Att medverka till försämrad ekonomi för redan dessförinnan ekonomiskt svaga tidningar betyder att lägga hinder i vägen för deras fortsatta existensmöjligheter.

Den av postverket eftersträfvade formen för tidningsdistribution är befordran per adresserade utgivarkorsband, vilken även i propositionen erbjuder de lägsta taxorna.

Vid denna form av tidningsdistribution utför tidningarna själva det mesta arbetet i jämförelse med övriga erbjudna alternativ beträffande utgivarkorsband.

Medan utgivarkorsband hittills betalades uteslutande på basis av försändelsernas vikt, delas taxorna enligt propositionen i två faktorer, där kostnaden till en del som hittills beräknas på vikten, varvid dock kg-priset sänkts från nu gällande 62 till 39 öre/kg, samt dels införes som ny kostnadsfaktor ett pris per tidningsexemplar, som har satts till 1,6 öre/ex.

Det är avvägningen mellan dessa båda faktorer med sin höga kostnad per exemplar som vållar stora orättvisor, eftersom den uteslutande drabbar de mindre tidningarna, d. v. s. alla dem, vilkas genomsnittliga vikt per exemplar understiger 70 g, medan de stora och tyngre tidningarna gynnas.

Några exempel skall visa hur olika tidningar drabbas genom den föreslagna kostnadsberäkningen för adresserade utgivarkorsband:

A. "Stora" tidningar:	Nuvarande kostnad per år	Kostnad enl. pro- posit.	Minskning = %	
Arbetet	24:99	21:48	3:51	14,05
Dagens Nyheter A	49:73	37:04	12:69	25,52
Expressen	23:50	20:54	2:96	12,55
Göteborgs Posten	38:01	29:67	8:34	21,94
Stockholms-Tidn. A	31:13	25:34	5:79	18,60
Sv. Dagbladet A	37:14	29:12	8:02	21,59
Sydsv. Dagbladet	39:37	30:53	8:84	22,45
<i>Medeltal:</i>	<i>34:84</i>	<i>27:67</i>	<i>7:17</i>	<i>20,58</i>

B. "Små" tidningar:	Ökning:			
Arbets-Tidningen	8:25	10:03	1:78	21,58
Dagen	10:42	11:39	—:97	9,31
Kuriren	12:03	12:41	—:38	3,16
Motala Tidning	11:16	11:68	—:52	4,66
Norrskens Flamman	9:05	10:53	1:49	16,46
Sala Allehanda	9:61	10:89	1:28	13,32
Strömstads Tidning	3:84	4:84	1:—	26,04
Trelleborgs Allehanda	10:04	11:16	1:12	11,16
Värmlandsposten	4:46	5:23	—:77	17,26
<i>Medeltal:</i>	<i>8:76</i>	<i>9:80</i>	<i>1:04</i>	<i>11,87</i>

Denna tablå är talande nog. De "stora" tidningarnas antal skulle kunna utökas något utan att därmed någonting skulle ändras i det faktum att kostnaderna för adresserade utgivarkorsband — den av postverket mest eftersträfvade formen — skulle minska med i medeltal 20 % under nuvarande kostnad.

Det slumpvisa urvalet av några "små" tidningar, vilkas antal skulle kunna mångdubblas, utvisar det rakt motsatta förhållandet, nämligen en genomgående kostnadsökning.

Postverket eftersträvar en inkomstförstärkning för denna del av sin verksamhet och beräknar att genom den föreslagna nya ordningen och taxehöjningen få in 5,8 milj. kr. mera under den närmaste 2-årsperioden (och sedan ytterligare 6,3 milj. kr.).

Vid omläggning till distribution per adresserade korsband minskas postverkets inkomster från de stora tidningarna, vilkas kostnader som ovan visats sjunker.

Resultatet blir att de små tidningarna inte bara skall stå för inkomstförstärkningen till postverket, utan ovanpå detta även bekosta det inkomstbortfall de stora tidningarna kommer att vålla.

Skall beräkningsgrunderna för utgivarkorsband läggas om bör det bli en annan avvägning mellan vikt- och exemplaravgifterna på så sätt att betydligt större del av kostnaden lägges på viktavgiften och betydligt mindre del på exemplaravgiften.

Enligt tillgänglig internationell statistik ligger Sverige bland de högsta topparna vad det gäller antalet tidningsexemplar per capita och år. Praktiskt taget finns det åtminstone en daglig tidning i varje svenskt hem.

I distributionsprocessen från tidningsofficein till hemmen är postverket det dominerande mediet och utför härför en stor tjänst gentemot den tidningsläsande allmänheten.

Denna tjänst kan jämföras med den service andra statliga och kommunala verk och institutioner lämnar allmänheten utan att alltid kostnaderna direkt täckes av den enskilde medborgaren som anlitar tjänsterna, utan där merkostnaden uppbäringas på annat sätt, exempelvis skattevägen.

Även om vid ett isolerat betraktelsesätt postverkets strävan efter ekonomisk balans på basis av självkostnad för verkets olika grenar kan försvaras, så rör det sig dock här i större sammanhang om en fråga av principiell natur, varvid postverkets räntabilitetskalkyler inte utan vidare kan jämföras med de kostnadsberäkningar och prissättningar som tillämpas inom de privatägda företagen.

Redan tidigare har en viktig försämring genomförts för postabonnerade tidningar vilken tvingat vissa sådana att på utgivningsorten övergå till utgivarkorsband. Utformningen av paragraf 3 kan äventyra hela distributionen för de tidningar i olika städer som inte har egen utbärning och därför är helt hänvisade till postverket. Även om dispens tills vidare tillämpas skulle detta skapa ett tillstånd av ovisshet, ett latent hot om indragning av dispensen i fråga med den ena eller andra motiveringen.

Postverkets förslag var trots detta betydligt humanare mot de mindre tidningarna än regeringsförslaget, vars påverkan av Tidningsutgivareföreningen är tydlig.

Då förslaget alltså till hela sin karaktär gynnar de monopolsträvande stortidningarna liksom den kolorerade veckopressen med dess jätteupplagor på bekostnad av de mindre tidningarna liksom de ideellt inriktade veckotidningarna och tidskrifterna och samtidigt utgör en indirekt kränkning av tryckfrihetslagen hemställas,

att riksdagen avslår Kungl. Maj:ts proposition nr 90.

Stockholm den 7 april 1961

H. Hagberg

Knut Senander

Henning Nilsson